

Marek Żejmo

Wspólna aktywność Polski i Szwajcarii na arenie międzynarodowej

---

Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość 13, 275-290

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Marek Żejmo*

Wspólna aktywność Polski i Szwajcarii na arenie międzynarodowej

W latach 1945 – 1989 zarówno Polska, jak i Szwajcaria napotkały właściwe sobie ograniczenia związane z ich sytuacją geopolityczną, co utrudniało podjęcie współpracy bilateralnej. W przypadku Polski były one niejako naturalnym skutkiem przynależności do bloku państw wschodnich i konieczności realizowania ideologicznego, dyktowanego przez Moskwę scenariusza określającego warunki, cele i kierunki polskiej polityki w zinstytucjonalizowanych relacjach międzynarodowych. Warunki te uzasadniały udział Polski w alternatywnych do zachodnich organizacjach ekonomicznych i polityczno-militarnych bloku wschodniego (Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej i Układ Warszawski), jednak pozwalały na uczestnictwo w ONZ oraz jego wyspecjalizowanych agencjach w takim zakresie, w jakim było ono spójne z ideologicznym wymiarem polityki Związku Radzieckiego.

Z kolei ograniczenia Szwajcarii w tym obszarze tradycyjnie sytuowały się w jej polityce neutralności. Nieudany eksperyment odejścia od koncepcji ścisłej neutralności w okresie międzywojennym i brak argumentów, które pozwoliłyby na zakwestionowanie tej polityki¹ determinowały jej wiarygodność i kontynuację tych wartości po II wojnie światowej. Jednakże w obliczu faktu, iż państwo helweckie nie mogło zignorować procesów integracji europejskiej i znaczenia multilateralnych porozumień, poszukiwano tych obszarów, w których możliwe byłoby prowadzenie aktywnej polityki zagranicznej

---

* Dr Marek Żejmo, Petersburski Uniwersytet Rolniczy Filia w Kaliningradzie; Kaliningradzki Instytut Zarządzania, Kaliningrad
e-mail: marek-zejmo@wp.pl

¹ Pomimo wielu kontrowersji Szwajcarzy wciąż są skłonni postrzegać swoją neutralność jako kluczowy czynnik przetrwania po II wojny światowej.

i włączanie się tylko w takie inicjatywy międzynarodowe, które nie zagrażają politycznej niezależności Szwajcarii. Cele te znalazły wyraz w rozwiniętej w 1954 r. przez Maxa Pettitpierra i szefa departamentu polityki Rudolpha Bindschedlera koncepcji tzw. superneutralności znajdującej zastosowanie we wszystkich obszarach polityki zagranicznej Szwajcarii². Koncepcja ta, nazwana później doktryną Bindschedlera, określała warunki uczestnictwa Konfederacji Szwajcarskiej w organizacjach międzynarodowych. Po pierwsze, rząd szwajcarski wyodrębnił wielostronne organizacje o znaczeniu politycznym od tych, które miały znaczenie techniczne. Udział w organizacjach politycznych uznano za niespójny z polityką superneutralności, a w technicznych był postrzegany jako nienaruszający neutralnego statusu Szwajcarii³. Po drugie, państwo to zobowiązało się do nieuczestniczenia w uniach celnych i ekonomicznych. Po trzecie zaś, odmówiło nakładania sankcji gospodarczych na inne kraje⁴.

Z tego tytułu Konfederacja, jakkolwiek nie przystąpiła do Organizacji Narodów Zjednoczonych jako organizacji o znaczeniu politycznym, to jeszcze w latach 40. zakontraktowała swój udział w wielu wyspecjalizowanych jej agendach, takich jak WHO, FAO, UNESCO czy UNICEF, spełniających kryterium „techniczności”. O ile jednak perspektywa udziału w ONZ mogła stwarzać pewną płaszczyznę dyskusji nad możliwościami i warunkami przyjęcia neutralnej Szwajcarii do struktur Organizacji (zwłaszcza że członkami szybko stały się inne kraje neutralne, takie jak Szwecja czy Finlandia), to żadnych wątpliwości nie budziła już absencja w Sojuszu Północnoatlantyckim definitywnie wymagająca odejścia od reguł neutralności. Tymczasem zakaz wchodzenia w unie celne i ekonomiczne od początku wykluczał w przypadku Szwajcarii angażowanie się w ekonomiczną integrację Europy, wyrażającą się w postęпах Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali, a następnie Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej (EWG). Nie tylko trudności w godzeniu swojej suwerenności z zamierzeniami przyszłej polityzacji tych organizacji, ale również argumenty natury ideologicznej budowały zdystansowane i silnie sceptyczne stanowisko Szwajcarii. W wielu helweckich środowiskach naukowych i biznesowych uważano, że integracja europejska stanowi rodzaj scentralizowanej technokracji oraz zakamuflowaną wersję socjalizmu, szkodliwą i zagrażającą ekonomicznej wolności⁵. Gospodar-

---

² M. Petitpierre, *Seize ans de neutralité active: Aspects de la politique étrangère de la Suisse, 1945 – 1961*, Secrétariat de l'Université de Neuchâtel, Neuchâtel 1980, s. 35.

³ K. Morris, J. T. White, *Neutrality and the European Union: The case of Switzerland*, „Journal Law and Conflict Resolution” 2011, vol. 3(7), s. 108.

⁴ D. Ganser, G. Kreis, *Swiss Neutrality: Incompatible with UE Membership?*, [w:] *Switzerland and the European Union*, ed. C. Church, New York 2007, s. 56.

⁵ Za: C. Porębski, *O Europie i Europejczykach*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2005, s. 107.

cze zbliżenie Szwajcarii z Europą było dla tej pierwszej możliwe tylko w takim zakresie, w jakim w grę wchodziły czyste interesy handlowe. Jak już zasugerowano powyżej, deklarując swój jedynie gospodarczy udział w planie Marshalla, Szwajcaria stała się członkiem Organizacji Europejskiej Współpracy Gospodarczej (1948), z której wyłoniła się następnie Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (1961) stawiająca sobie za cel współpracę w zakresie ułatwiania międzynarodowego handlu i przepływów międzykapitałowych oraz stymulowanie rozwoju gospodarczego. Wraz z Wielką Brytanią Konfederacja uczestniczyła w powołaniu do życia Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA), dołączając w 1963 r. także do Rady Europy, a następnie podpisując w 1974 r. Europejską Konwencję Praw Człowieka⁶. Odrzucając wielostronne postanowienia karty hawańskiej w zakresie ukonstytuowania Światowej Organizacji Handlu, w 1966 r. Szwajcaria dołączyła do Układu Ogólnego w Sprawie Ceł i Handlu (GATT). Na początku lat 70. uczestniczyła także w instytucjonalizacji KBWE, podpisując w 1975 r. akt końcowy konferencji.

Zarysowane powyżej międzynarodowe zaangażowanie instytucjonalne Szwajcarii utrzymywało się mniej więcej do likwidacji żelaznej kurtyny. Nie wchodząc w żadne układy o politycznej konotacji, państwo to zajmowało w pewnym sensie pozycję szczególną, która – gdyby nie kilka powiązań ze wspólnotami ekonomicznymi – mogłaby być widziana jako globalnie wyizolowana⁷. Utrzymujący się w dobie zimnej wojny układ międzynarodowego zaangażowania Szwajcarii i Polski nie sprzyjał także żadnym poważniejszym kierunkom prowadzenia wspólnej polityki międzynarodowej, poza współpracą na forum Komisji Nadzorczej Państw Neutralnych w Korei (od 1953 r.), międzynarodowej mobilizacji w sprawie planu Rapackiego czy KBWE. W późniejszych dekadach zimnej wojny, ze względu na zbliżenie szwajcarsko-amerykańskie oraz wspomaganie przez Szwajcarię amerykańskich wysiłków podejmowanych na rzecz hamowania komunizmu (ograniczenie sprzedaży helweckiej broni dla krajów bloków wschodniego), drogi obu krajów jeszcze bardziej rozchodziły się na płaszczyźnie potencjalnych porozumień multilateralnych.

Wymienione wyżej naturalne ograniczenia uczestnictwa Polski i Szwajcarii

---

⁶ Udział Szwajcarii w Radzie Europy uznano za niezagrażające politycznej niezależności Konfederacji zbliżenie pomiędzy EFTA i EWG: H. Florowska-Frančić, *Stosunki Szwajcarii z jednoczącą się Europą z perspektywy historyka*, [w:] *Fenomen Szwajcarii wobec Unii Europejskiej. Przyczyny i skutki szczególnej pozycji Konfederacji Helweckiej w Europie*, red. B. Wiśniewska-Paź, Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa 2009, s. 31.

⁷ Z drugiej jednak strony specyficzne miejsce Szwajcarii w układzie międzynarodowego zaangażowania uwiarygodniał fakt, że wiele z ponadnarodowych organizacji (m.in. wyspecjalizowane organizacje ONZ) miało swoje siedziby w Genewie. W neutralnej Szwajcarii podpisywano i wciąż podpisuje się wiele porozumień i umów o znaczeniu międzynarodowym.

na forum organizacji międzynarodowych w dużej mierze decydowały o tym, że w kilku miejscach status obu państw w tym zakresie był w 1989 r. dosyć podobny, szczególnie w odniesieniu do NATO i Unii Europejskiej (UE). Spośród innych ważniejszych organizacji oba państwa nie należały też do Banku Światowego, a Szwajcaria do Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Pomijając kwestię NATO i UE, w 1991 r. Polska dołączyła do Rady Europy, natomiast pięć lat później uzyskała członkostwo w OECD, stając się w ten sposób międzynarodowym partnerem Szwajcarii. Mniej więcej w tym samym czasie oba kraje przystąpiły do Banku Światowego, a następnie do powstałej w 1995 r. Światowej Organizacji Handlu (WTO). W 1992 r. Konfederacja dołączyła do Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW), w którym polskie członkostwo odnowione zostało zaledwie sześć lat wcześniej. I chociaż Szwajcaria konsekwentnie pozostawała poza strukturami unijnymi i NATO-wskimi (przystępując jedynie na pewnych warunkach do programu Partnerstwa dla Pokoju), lista wspólnych, pełnoprawnych płaszczyzn międzynarodowej partycypacji poszerzyła się w momencie, kiedy Helweci po ponad pół wieku absencji uzyskali członkostwo w ONZ.

Radykalna zmiana sytuacji międzynarodowej po 1989 r. w ujęciu „definicyjnym” była zdecydowanie bardziej wymagająca dla Szwajcarii aniżeli dla Polski. Wymogła ona na państwie helweckim wdrożenie specyficznego kompromisu w kwestii podejścia do własnej neutralności. Konieczność głębszego zacieśniania relacji na forum współdziałania międzynarodowego rozmyła tradycyjne podziały na organizacje polityczne i techniczne. Jednak postępująca zmiana definicji neutralności napotykała barierę silnie wpisanej w szwajcarską politykę tendencji do utrzymania jej tradycyjnego modelu. Dlatego wykluczono członkostwo w obu najważniejszych organizacjach europejskich – Sojuszu Północnoatlantyckim oraz Unii Europejskiej. Jednak instytucjonalna absencja nie oznaczała w przypadku Szwajcarii braku wsparcia dla europejskich projektów dobrobytu i bezpieczeństwa. I chociaż mogłaby ona stwarzać pewne bariery dla w pełni rozwiniętej współpracy polsko-szwajcarskiej w obrębie UE i NATO, niekoniecznie wiąże się to z brakiem większych możliwości wchodzenia w relacje z Polską. Pójście drogą pogłębienia bilateralnych porozumień szwajcarsko-unijnych otworzyło szereg możliwości dla polsko-szwajcarskiej współpracy na płaszczyźnie UE oraz uczestnictwa w szerokim dialogu, jaki Unia prowadzi w kontekstach globalnych⁸. Warto jednak podkreślić, iż w dalszym ciągu

---

⁸ Przykładowo, Szwajcaria została w 2012 r. przyjęta do ASEM – nieformalnej płaszczyzny dialogu politycznego, ekonomicznego i kulturalnego pomiędzy Unią Europejską a krajami azjatyckimi stowarzyszonymi w ASEAN oraz innymi krajami tego regionu (między innymi Japonią, Mongolią, Indiami, Republiką Korei). <http://www.aseminfoboard.org/switzerland> (dostęp: 11.10.2016).

znacznym ograniczeniem jest to, że współpraca tego rodzaju może być realizowana jedynie w zakresie statycznych porozumień dwustronnych z wykluczeniem wszelkich relacji związanych z jej wpływem na funkcjonowanie i rozwój UE. Szwajcaria nie ma prawa głosu w Unii, a jej przedstawiciele nie uczestniczą w procesie podejmowania unijnych decyzji, w który włączona jest Polska. Znacząco usuwa to poważną sferę potencjalnej więzi pomiędzy obydwojma państwami, redukując wkład Szwajcarii w multilateralny dialog i działania.

Odnosząc się z kolei do Sojuszu Północnoatlantyckiego: Szwajcaria od połowy lat 90. jest partnerem NATO w programie Partnerstwo dla Pokoju (PdP), działając na tej płaszczyźnie tylko i wyłącznie w zakresie ściśle zdefiniowanych ram swojej nowej polityki bezpieczeństwa. Decyzja o udziale w PdP stanowiła w przypadku szwajcarskim efekt postępującego procesu otwierania się na aktywne uczestnictwo w rozwiązywaniu problemów bezpieczeństwa międzynarodowego (przeformułowanie helweckiej polityki zagranicznej w kierunku podkreślenia roli kooperacji, jak i konieczności angażowania się tego kraju w międzynarodowe działania na rzecz pokoju, bezpieczeństwa, demokracji oraz praw człowieka). Stworzyło to pewną ramę dla pogłębiania stosunków z Polską jako partnerem w PdP, a później członkiem NATO. Żołnierze obu krajów wchodzili w skład sił zbrojnych wspierających działania NATO na rzecz stabilizacji, pokoju i bezpieczeństwa w ogarniętych konfliktami regionach świata. Jedną z pierwszych tego rodzaju wspólnej operacji była legitymizowana mandatem ONZ NATO-wska operacja Międzynarodowych Sił Pokojowych (KFOR) w 1999 r., w Kosowie. Jej celem było zapobieganie wznawianiu działań wojennych, implementowanie bezpieczeństwa oraz wspieranie międzynarodowych wysiłków humanitarnych⁹. Od 2004 r. kontyngenty złożone z żołnierzy i obserwatorów z obu krajów uczestniczyły także w operacji Międzynarodowych Sił Wspierania Bezpieczeństwa (ISAF) w Afganistanie, której celem była pomoc we wprowadzaniu równowagi i pokoju. Warto podkreślić, że w przypadku Szwajcarii, która wysłała tam 31 żołnierzy, było to pierwsze wojskowe zaangażowanie tego kraju w politykę międzynarodową od czasów Kongresu Wiedeńskiego¹⁰.

Jednocześnie, po uzyskaniu przez Szwajcarię członkostwa w ONZ (2002) i wyrażeniu zgody przez społeczeństwo szwajcarskie na udział uzbrojonych oddziałów w misjach pokojowych, wyraźnie poszerzył się zakres możliwości

---

⁹ *Partnerstwo na rzecz bezpieczeństwa*, NATO Public Diplomacy, Brussels 2005, s. 20–23. Jednak z powodu braku w Szwajcarii, w tym czasie legislacji pozwalających na udział uzbrojonych oddziałów w misjach pokojowych, uczestnictwo szwajcarskiej 220-osobowej kompanii Swisscoy ograniczyło się do celów pozbawionych konotacji militarnej.

¹⁰ *Schweizer Armee*, <http://www.vtg.admin.ch/internet/vtg/en/home/themen/einsaetze/peace/archiwe/afganistan.html> (dostęp: 13.05.2015).

wspólnego uczestnictwa obu państw w operacjach pokojowych ONZ. W porównaniu do polskiego, wkład Szwajcarii nie był wysoki, jednak stały i doceniany, szczególnie w zakresie międzynarodowych ekspertyz dotyczących prawa humanitarnego. Różnił się także pod względem nacisku, jaki Szwajcarzy kładą na ograniczanie się do roli obserwatorów i konsekwentne niemieszanie się w kontrowersyjne punkty polityki wewnętrznej krajów korzystających z pomocy. Wśród wspólnych misji z ramienia ONZ wymienić można przede wszystkim MONUSCO, którego celem jest stabilizowanie sytuacji w Demokratycznej Republice Konga oraz UNMISS ukierunkowany na umacnianie pokoju i bezpieczeństwa oraz tworzenie warunków dla rozwoju w nowo powstałym Sudanie Południowym.

Co interesujące, zaangażowanie Szwajcarii w misjach pokojowych nie ograniczyło się jedynie do NATO i ONZ, ale dotknęło również inicjatyw z zakresu polityki bezpieczeństwa podejmowanych przez Unię Europejską. Szwajcarscy żołnierze uczestniczyli w dwóch unijnych misjach: w Macedonii (European Union Police Mission, EUMP) oraz w Aceh Monitoring Mission (AMM) w Indonezji¹¹. Pod koniec 2004 r. dołączyli również do sił dziesięciu państw unijnych (w tym Polski) w ramach militarnej operacji w Bośni (European Union Force in Bosnia and Herzegovina, EUFOR)¹². Siły EUFOR zastąpiły wycofujące się wojska NATO, przejmując realizację ich celu – zapewnienia bezpieczeństwa ludności cywilnej w Bośni i Hercegowinie oraz obronę granic kraju.

Należałoby jednak podkreślić, iż pomimo partycypacji Szwajcarii w działaniach na rzecz bezpieczeństwa światowego, która wytworzyła wiele nieobecnych w przeszłości okazji do nawiązywania szerszej współpracy polsko-szwajcarskiej (np. wspólne manewry, wymiana doświadczenia wojskowego), więzi w tym obszarze pozostają w dalszym ciągu wyraźnie ograniczone. Pomimo że Szwajcaria jest coraz mocniej włączana w polityczną debatę NATO nad najważniejszymi problemami bezpieczeństwa w Europie i na świecie¹³, to jednak wciąż nie należy do NATO i wyklucza jakiegokolwiek uczestnictwo w sojuszach obronnych. Jest to efekt silnego przywiązania do neutralności i dystansu wobec konieczności definitywnego określenia swoich sympatii politycznych, którego takie sojusze wymagają. Zagraniczną politykę bezpieczeństwa Szwajcarii wciąż

---

¹¹ Por. D. Möckli, V. Misteli, *Swiss Military Operations Abroad*, CSS Analysis, Center for Security Studies, No. 67, Zürich 2010.

¹² R. Schwok, *Switzerland – European Union. An Impossible Membership?*, P.I.E. Peter Lang S.a., Brussels 2009, s. 98.

¹³ Na przykład, w ramach corocznych konferencji NATO poświęconych problemom nieprolifacji i rozbrojenia broni masowego rażenia czy też w ramach szczytów NATO jako członek OBWE.

w największym stopniu charakteryzuje nacisk na zachowywanie bezstronności, który w pewnych okolicznościach mógłby rzucać cień na stosunki Polską, szczególnie w sytuacjach angażowania się przez Polskę w militarne operacje poza auspicjami ONZ, jak miało to miejsce podczas amerykańskiej wojny w Iraku.

Pomijając problematykę UE i Sojuszu Północnoatlantyckiego, można mówić o narastającym znaczeniu i coraz liczniejszych okazjach dla polsko-szwajcarskiej współpracy na płaszczyźnie innych organizacji międzynarodowych zarówno w wymiarze politycznym, ekonomicznym, jak i naukowo-intelektualnym.

1. Wymiar polityczny. Najważniejszą rolę, oprócz ONZ, odgrywa tu Komisja Nadzorcza Państw Neutralnych (KNPN) i OBWE. Obie te instytucje odzwierciedlają długą już tradycję polsko-szwajcarskich kontaktów na forum międzynarodowym. Od lat 50. ubiegłego wieku Polskę i Szwajcarię wciąż łączy współdziałanie na rzecz budowania pokoju na Półwyspie Koreańskim. Coroczne konsultacje KNPN, w skład której wchodzi również Szwecja, stanowią kontynuację podjętych jeszcze w czasach zimnej wojny działań na rzecz utrzymywania stabilności w tym regionie, uwiarygodnianych potrzebą społeczności międzynarodowej zainteresowanej bezpieczeństwem, kontrolą zbrojeń i prawami człowieka¹⁴. Dłuższą historię ma również zaangażowanie obu państw w Organizację Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE), która przejęła tradycje KBWE, aktywnie współtworzonej w latach 70. zarówno przez Polskę, jak i Szwajcarię. Mobilizacja obydwu krajów w procesie działania OBWE jest szczególnie widoczna w momentach obejmowania przez nie przewodnictwa w organizacji¹⁵. Pod tym względem niewątpliwie ważny dla kontaktów polsko-szwajcarskich był ostatnio rok 2014, na początku którego Szwajcaria zyskała w organizacji status kierowniczy¹⁶. Czynnikiem, który w fundamentalnym stopniu pogłębił polsko-szwajcarską

---

¹⁴ Zob. Ch. Birchmeier, M. Burdelski, E. Jendraszczyk, *50-lecie Komisji Nadzorczej Państw Neutralnych w Korei*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2003.

¹⁵ W latach 90. Szwajcaria przewodziła pracom OBWE w 1996 r., a Polska z kolei dwa lata później.

¹⁶ Szwajcaria objęła przewodnictwo w OBWE, komunikat promocyjny Stałego Przedstawicielstwa RP przy Biurze Narodów Zjednoczonych i organizacjach międzynarodowych w Wiedniu z 16 stycznia 2014 r., http://www.wiednonz.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/szwajcaria_objela_przewodnictwo_w_obwe (dostęp: 13.06.2015). Szwajcarskie priorytety przewodnictwa dotyczyły między innymi dalszego zabiegania o pojednanie na Bałkanach Zachodnich, budowę zaufania w obszarze zbrojeń, zwalczanie zagrożeń globalnych i skuteczne radzenie sobie z ryzykiem katastrof naturalnych oraz dalsze rozwijanie organizacji z uwzględnieniem negatywnych efektów kryzysu gospodarczego i wyłaniającego się wielobiegunowego ładu międzynarodowego.

współpracę na tej płaszczyźnie stosunków multilateralnych, był niewątpliwie wybuch kryzysu ukraińskiego, w którego łagodzenie kierowane przez Szwajcarię OBWE zaangażowało się – przy nieuniknionym wsparciu Polski – od momentu pierwszych starć na Majdanie¹⁷. Dodatkowo, oprócz uczestnictwa obu krajów w misjach pokojowych „błękitnych hełmów”, Polska i Szwajcaria mają okazję do współdziałania w ramach ważnych platform współpracy międzyrządowej ONZ. Przykładowo, w maju 2010 r. oba kraje zostały wybrane do Rady Praw Człowieka Narodów Zjednoczonych na kadencję 2010 – 2013¹⁸.

2. Wymiar ekonomiczny. Centralną rolę odgrywają tu szczególnie dwa zinstytucjonalizowane obszary relacji wielostronnych – Organizacja Rozwoju i Współpracy Gospodarczej (OECD) oraz Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW). Przystępując do OECD, Polska uzyskała sposobność do szerokiego korzystania z doświadczeń szwajcarskich w zakresie wielowymiarowej problematyki ekonomicznej oraz współdziałania na płaszczyźnie wielostronnych stosunków gospodarczych. Jednak istotniejszy wydaje się być MFW, w obrębie którego Polska i Szwajcaria przynależą – obok Azerbejdżanu, Kazachstanu, Serbii, Tadżykistanu i Turkmenistanu – do tej samej konstytuandy¹⁹. Ostatnio relacje polsko-szwajcarskie na płaszczyźnie MFW wyraźnie zacieśniły się z powodu działań ukierunkowanych na zreformowanie funduszu pod względem wzmocnienia roli państw rozwijających się i uwzględnienia globalnego trendu wzrostu znaczenia gospodarek wschodzących. W wyniku tej idei zapadły decyzje, aby kierownictwo wykonawcze konstytuandy szwajcarskiej, do tej pory niepodzielnie znajdujące się w gestii Szwajcarii, mogła przejąć również Polska, której przedstawiciel dotychczas stale zasiadał w fotelu zastępcy²⁰. 20 IV 2012 r. Polska i Szwajcaria podpisały w tej sprawie porozumienie, które wprowadzało dwuletnią polsko-

---

¹⁷ *Zaangażowanie OBWE w sytuację na Ukrainie, Komunikat promocyjny Stałego Przedstawicielstwa RP przy Biurze Narodów Zjednoczonych i organizacjach międzynarodowych w Wiedniu z 23 września 2014 r.*, http://www.wiedenonz.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/zaangazowanie_obwe_w_sytuacje_na_ukrainie (dostęp: 4.07.2015).

¹⁸ *Wybór Polski do Rady Praw Człowieka NZ na kadencję 2010 – 2013, Komunikat prasowy MSZ RP z dnia 14 maja 2010 r.*, http://www.msz.gov.pl/pl/p/msz.pl./aktualnosci/wiadomosci/aktualnosc_35806 (dostęp: 14.07.2015). Rada zajmuje się zasadniczo monitoringiem praw człowieka i przestrzegania fundamentalnych wolności na świecie.

¹⁹ Konstytuanta to składowa grupa regionalna MFW, którą reprezentuje jeden dyrektor uczestniczący w radzie generalnej dyrektorów MFW i posiadający bezpośredni wpływ na decyzje organizacji.

²⁰ *Die Schweiz im Internationalen Währungsfond (IWF)*, Eidgenössisches Finanzdepartement, Januar 2014, s. 2.

szwajcarską rotację na stanowisku dyrektora wykonawczego konstytuanty, przewidując jednocześnie wprowadzenie w przyszłości podobnej reguły na stanowisku dyrektora wykonawczego konstytuanty Banku Światowego²¹. Kwestie te niewątpliwie zbliżają do siebie oba kraje, wzmacniając znaczenie polsko-szwajcarskich relacji w obrębie instytucji Bretton Woods.

3. Wymiar naukowy i intelektualny. Procesy globalne, przyspieszające postęp gospodarki opartej na wiedzy, otwierają również szersze możliwości zacieśniania polsko-szwajcarskich kontaktów w obszarze międzynarodowych badań, nauki i innych inicjatyw intelektualnych. Od lipca 1991 r. Polska jest pełnoprawnym członkiem działającej od 1954 r. Europejskiej Organizacji Badań Jądrowych (Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire, CERN), która stanowi autonomiczną jednostkę badawczą, chociaż ściśle współpracującą z ONZ. Oprócz niej do CERN należy 20 państw, w tym Szwajcaria, która jest jednym z 12 państw założycielskich organizacji z siedzibą w Genewie. Polskie powiązania z CERN mają dłuższą przeszłość, bowiem kraj nasz, jako jedyne państwo bloku wschodniego, od 1964 r. posiada w CERN swego obserwatora²². Obecnie z tą organizacją współpracuje kilka polskich instytutów badawczych (między innymi Instytut Fizyki Jądrowej PAN z Krakowa czy też Wydział Fizyki i Techniki Jądrowej AGH). Ich przedstawiciele szeroko korzystają ze znajdujących się na terenie genewskiego ośrodka największych i najbardziej złożonych narzędzi oraz urządzeń umożliwiających badanie podstawowych składników struktury materii. Przykładowo, badacze z krakowskiego Instytutu Fizyki Jądrowej uczestniczyli w wielu wspólnych pracach przygotowawczych i inżynieryjno-technicznych na terenie Szwajcarii, związanych z najważniejszymi projektami CERN (akcelerator LHC, eksperyment ATLAS, konstrukcja części do Wielkiego Zderzacza Hadronów). W listopadzie 2012 r. Polska przystąpiła również do Europejskiej Agencji Kosmicznej (European Space Agency, ESA), kontynentalnego odpowiednika amerykańskiego NASA²³. Jest to kolejna istotna międzynarodowa płaszczyzna badawczych kontaktów polsko-szwajcarskich, która w tym wypadku silnie wiąże się z rozwojem gospodarczym (dostęp do technologii, transfer technologii dla przemysłu, obecność na poszerzającym się rynku aerodyna-

---

²¹ Porozumienie w sprawie współpracy w ramach instytucji Bretton Woods, Komunikat Narodowego Banku Polskiego z 24 kwietnia 2012 r.: <http://www.nbp.pl/home.aspx> (dostęp: 14.07.2015).

²² E. J., Osmańczyk, *Encyklopedia ONZ i stosunków międzynarodowych*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1982, s. 80.

²³ *Umowa pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Europejską Agencją Kosmiczną w sprawie przystąpienia Polski do Konwencji o utworzeniu Europejskiej Agencji Kosmicznej* (DzU 2013, poz. 61).

miki). W zakresie innych inicjatyw globalnych o dużym znaczeniu naukowo-intelektualnym należałoby wymienić udział Polski i Szwajcarii w Międzynarodowej Grupie Roboczej do Międzynarodowej Współpracy w Dziedzinie Edukacji, Pamięci i Badań nad Holocaustem²⁴. Polska przystąpiła do niej w 1999 r., pięć lat później swój akces potwierdziła także Szwajcaria. Platforma stwarza szereg okazji do realizacji wspólnych programów dotyczących problematyki Holocaustu i pogłębiania wkładu obu państw w budowę stosunków międzynarodowych, uwzględniających najważniejsze dla ludzkości wydarzenia w tym zakresie oraz ich społeczno-intelektualne efekty.

Reasumując, po 1989 r. znaczenie polsko-szwajcarskiej współpracy na forum organizacji międzynarodowych znacząco wzrosło. Było to przede wszystkim skutkiem ogólnoświatowej zmiany układu sił na świecie, która pogłębiła rolę globalnych współzależności i związanej z tym konieczności zacieśniania wielostronnej współpracy w zakresie wspólnego radzenia sobie z wyzwaniami. Potrzeba włączenia się w owe wielowymiarowe procesy, szczególnie w aspekcie politycznym, nie ominęła również takich państw, jak Szwajcaria, silnie przywiązanych do tradycyjnych elementów polityki neutralności. Czynniki te uwiarygodniły dotychczasową historię kontaktów Szwajcarii z Polską w multilateralnych kontekstach (OBWE, KNPN), z drugiej zaś strony przyczyniły się do ukonstytuowania nowych kierunków współdziałania (PdP, ONZ) i wzmocnienia współpracy w obszarze wspierania fundamentalnych praw człowieka i demokracji. Trudny do pominięcia progres nastąpił na płaszczyźnie ekonomicznej i naukowej, które tradycyjnie wykazywały dużą spójność z helwecką polityką neutralności. Niemniej jednak, brak członkostwa Szwajcarii w UE i NATO wciąż nie wyklucza licznych możliwości wchodzenia w interakcje z Polską, pomimo że stanowi ważny kontekst ograniczający i w specyficznych warunkach może prowadzić do pewnych rozbieżności w polityce zagranicznej obu krajów.

Pomimo wyłaniających się ostatnio problemów, takich jak zamykanie się Szwajcarii na migracje, czy też kulturowe skutki konfliktu wokół muzeum raperswilskiego, ocenie tej trudno odmówić zasadności²⁵. W ostatnim ćwierćwie-

---

²⁴ Inicjatywę tę zapoczątkował w maju 1998 r. premier Szwecji Goran Persson. Jej celem są zarówno problemy zachowywania pamięci o Holocaustcie, jak i prowadzenie systematycznych badań tej kwestii oraz wychowywanie pokoleń w duchu szacunku dla ofiar ludobójstwa II wojny światowej.

²⁵ Warto zauważyć, że problemów tych nie da się ocenić w jednoznacznie krytyczny sposób. Pomijając niedawne decyzje Rady Federalnej w sprawie wprowadzenia tymczasowych limitów zatrudnienia dla państw poszerzonej Unii, które były postanowieniami rządowymi i centralnymi, nieco inny efekt dają tu te, które są podejmowane przez społeczeństwo szwajcarskie lub jego konkretne grupy (na przykład władze kantonu czy miasta). Władze federalne nie mają żadnego

czu Polska i Szwajcaria konsekwentnie starały się wykorzystywać zarówno historyczną płaszczyznę dziedzictwa wzajemnych oraz harmonijnych kontaktów, jak i liczne okazje do zacieśniania współpracy gospodarczej i kulturalno-naukowej, przechodząc jednocześnie wewnętrzną i specyficzną dla własnych uwarunkowań ewolucję. Bez względu na zasadnicze różnice w odniesieniu do stosunku wobec integracji europejskiej kierunki tej ewolucji okazały się w przypadku obu krajów wystarczająco spójne. Ich efekty otwierają dzisiaj szereg perspektyw dla wspólnego radzenia sobie z politycznymi, gospodarczymi i kulturowymi wyzwaniami globalizującej się rzeczywistości.

Jednakże sprowadzanie tej oceny jedynie do ostatniego dwudziestopięcioletcia bądź też dawnych, historycznych powiązań pomiędzy obydwojema narodami, nie odzwierciedla pełnego obrazu warunków i czynników, które miały wpływ na kształtowanie się stosunków pomiędzy Polską i Szwajcarią. Jakkolwiek próba odniesienia się do całego okresu PRL wyłania pewną trudność w jednoznacznej ocenie relacji polsko-szwajcarskich w latach 1945 – 1989, trudno nie dostrzec znaczenia tego okresu dla zachowania ciągłości więzi łączących Polskę z państwem helweckim. Do tej pory panuje całkiem silne przeświadczenie, że stosunki te należałoby oceniać raczej w kategoriach negatywnych. Na ocenę taką często rzutuje kluczowy dla relacji międzynarodowych w tym okresie bipolarny układ dzielący Europę i świat na dwa ideologicznie wrogie obozy. W związku z tym, po 1989 r. skłaniano się do pomijania w analizach okresu Polski Ludowej uważanego za etap obcy i narzucony Polsce, a więc nieważny i kwestionowany. Analizy te często skupiają się także na czasach „Solidarności” i latach 80. ubiegłego wieku, kiedy stosunki pomiędzy Polską a Szwajcarią były rzeczywiście wyraźnie nieżyczliwe, a władzę polską portretowano jako silnie autorytarną, przeciwstawiając jej szwajcarską demokrację i przepełnione humanitaryzmem społeczeństwo helweckie. W efekcie wyłonił się dosyć jednostronny obraz tych stosunków nieuwzględniający znaczenia cennych wzajemnych kontaktów przed 1980 r., które były ważnym elementem wielowymiarowej polityki obu państw. Dlatego też trudno nie zgodzić się z tym, że to, co zbudowano w tym okresie (szczególnie podtrzymanie tradycji wymiany handlowej, więzi kulturalne

---

wpływu na zmianę postanowień własnego społeczeństwa, częstokroć się z nimi nie zgadzają, jak w przypadku referendum w sprawie ograniczenia imigracji. Podobnie dzieje się w odniesieniu do postanowień władz lokalnych w sprawie najważniejszych polskich instytucji kulturalnych na terenie państwa helweckiego, które też niekoniecznie muszą odzwierciedlać stosunek władz federalnych do tych problemów. Są to czynniki, które znacznie osłabiają negatywne efekty wpływu tych uwarunkowań na uogólnione stosunki pomiędzy obydwojema państwami, wyłączając kontekst dyskursu unijnego. Z tego punktu widzenia sprawa Muzeum Polskiego w Rapperswill mogłaby przykładowo jeszcze bardziej łączyć aniżeli dzielić Polskę i Szwajcarię poprzez uwrażliwienie władz federalnych i ujawnianą przez nie skłonność do pomocy i mediacji.

i współpraca międzynarodowa w obszarze bezpieczeństwa) było niezwykle istotnym punktem wyjścia dla owocnego kontynuowania relacji polsko-szwajcarskich po 1989 r. Innymi słowy, wzajemna polityka zagraniczna po upadku żelaznej kurtyny nie była zanurzona w gospodarczej, kulturowej i politycznej próżni, a znacząco wychodziła poza silnie mitologizowany niekiedy dyskurs solidarnościowy.

Warto również poruszyć kwestię negatywnego wizerunku Szwajcarii będącego skutkiem międzynarodowych oskarżeń o oportunistyczne wykorzystanie neutralności dla wojennej kolaboracji z Niemcami. Piętno czasów wojny do tej pory nie zostało całkowicie usunięte z postrzegania państwa helweckiego na świecie. Wątek ten powracał w Europie Zachodniej, a szczególnie szeroko komentowany był w amerykańskiej myśli politycznej przez niemal cały XX w. Jednak bariera polityczna, jaką wytworzył układ zimnowojenny, mogła skutecznie odgradzać Polskę i inne państwa bloku wschodniego od negatywnych dla wizerunku Szwajcarii efektów tego dyskursu. W konsekwencji stosunki polsko-szwajcarskie po 1945 r. mogłyby być znacząco pozbawione pejoratywnych ocen Szwajcarii, co w szerszej perspektywie eliminowałoby potencjalnie krytyczne nastawienie polskiej władzy do państwa helweckiego, silnie osłabiając znaczenie tego elementu w obustronnym dyskursie.

Ogólnie rzecz ujmując, powojenne stosunki Szwajcarii z Polską prowadzone w obrębie polityki zagranicznej określało kilka ważnych czynników, takich jak neutralność Szwajcarii, potrzeby gospodarcze obu krajów i kompromis polskich władz. Pomimo że Szwajcaria pod względem rozwiązań politycznych przynależała ideologicznie do Zachodu, jej wyjątkowa polityka neutralności stawiała ją w miejscu zasadniczo niedostępnym dla krajów bloku zachodniego. Neutralność Szwajcarii i polityczne dystansowanie się do obu bloków – stron zimnej wojny pozwalały jej na skuteczne radzenie sobie z ograniczeniami w stosunkach z państwami socjalistycznymi, których od początku traktowała jako ważnych i nieuniknionych partnerów we współpracy gospodarczej. Trwała neutralność, odrzucająca (przynajmniej oficjalnie) polityczne uprzedzenia i dystanse, dawała państwu helweckiemu większy zakres swobody w korzystaniu ze wszystkich powojennych możliwości sprowadzania kluczowych dla swojej gospodarki surowców strategicznych. Szwajcarzy od początku postrzegali Polskę jako ważnego dostawcę węgla, surowców mineralnych i żywności. Podobnie dla polskiej ekonomii – pomimo nacjonalizacji i wdrożenia paradygmatu centralistycznego – współpraca gospodarcza z zamożną Szwajcarią była istotną szansą w odbudowywaniu zniszczonej po wojnie gospodarki. Zgodę rządu ludowego na wypłatę odszkodowań z tytułu znacjonalizowanego przedwojennego majątku szwajcarskiego oraz całkowite wywiązanie się z tych zobowiązań przez Polskę należy

uznać za jeden z najważniejszych czynników podtrzymania po wojnie ciągłości relacji pomiędzy obydwoma krajami.

Z drugiej strony, koncepcja aktywnego oraz bezstronnego angażowania się neutralnej Szwajcarii w negocjacje i pośrednictwo na arenie stosunków międzynarodowych umożliwiała także wchodzenie w relacje z Polską na szerszym forum międzynarodowym. Pogłębiający się w latach 50. i 60. konflikt pomiędzy Wschodem i Zachodem prowadził do angażowania się obu państw w szereg inicjatyw w zakresie współpracy na rzecz bezpieczeństwa. Niewątpliwie władze szwajcarskie doceniały polskie pomysły związane z planami rozbrotienia Europy Środkowej oraz projekty powołania wspólnych konferencji na rzecz bezpieczeństwa i współpracy w Europie. Pozytywnie komentowano wzajemną współpracę i dialog prowadzony na tej płaszczyźnie. Nawet jeśli pewne aspekty polskiej polityki mogły odciskać na wzajemnych stosunkach wyraźnie negatywne piętno (polityka antysemicka i usunięcie Żydów z Polski, interwencja wojsk polskich w Czechosłowacji w 1968 r., brutalna reakcja władzy ludowej na strajki robotnicze w 1976 r. czy też wprowadzenie stanu wojennego w 1981 r., a następnie zdelegalizowanie „Solidarności”), to jednak podtrzymywanie przez Szwajcarię swojej polityki trwałej neutralności skutecznie powstrzymywało władze Konfederacji od oficjalnego potępiania władzy ludowej, bez względu na odczucia i reakcje własnego społeczeństwa. Warto szczególnie podkreślić, że uformowane w tym okresie tradycje polsko-szwajcarskiej kooperacji na płaszczyźnie międzynarodowej zdołały przetrwać do dzisiaj, stanowiąc specyficzną pozostałość po epoce zimnej wojny. Zarówno idea KBWE, jak i rokowania podejmowane na corocznych konsultacjach Komisji Nadzorczych Państw Neutralnych, to w dalszym ciągu forum integrujące wspólne polsko-szwajcarskie wysiłki w obrębie multilateralnej współpracy.

Na tle tego, co działo się w latach 1945 – 1980, schyłkowa dekada PRL-u, której początek wyznacza powstanie ruchu „Solidarności” w Polsce, a nawet – sięgając głębiej – protesty robotnicze z 1976 r., w stosunkach polsko-szwajcarskich wypada najmniej korzystnie. W miarę życzliwe wcześniejsze stosunki gospodarcze i kulturalne na poziomie instytucji państwowych uległy znaczącemu rozluźnieniu. Z jednej strony, w wyniku stłumienia przez polskie władze napięć demokratycznych w kraju, których polityczne efekty dotykały również obywateli szwajcarskich, zarysowała się głęboką przepaść i nieufność pomiędzy władzami PRL i Szwajcarii. Jednak z drugiej strony, szersza percepcja społeczeństwa oraz znaczenie nowych ruchów społecznych, wkraczających jako potężny aktor na scenę relacji międzypaństwowych, prowadziły do szeregu pozytywnych ocen polskiego społeczeństwa, które podjęło walkę z niedemokratycznym reżimem. Ów trzeci etap we wzajemnych relacjach przed

1989 r. charakteryzował się więc w pewnej mierze degradacją znaczenia władz PRL i przesunięciem akcentu na ruchy i działania społeczne, silnie determinując powszechną percepcję stosunków polsko-szwajcarskich w XX w.

Niemniej jednak, biorąc pod uwagę ostatnią dekadę PRL, jakkolwiek charakteryzującą się największym w relacjach dwustronnych „zamrożeniem”, należy podkreślić znaczenie pozytywnego i do tej pory owocującego wkładu w postaci ogromnego wysiłku polskiego społeczeństwa w proces demontowania struktur komunistycznego reżimu. Wkład ten został szczególnie doceniony w przywiązanej do wartości demokratycznych Szwajcarii i zaabsorbowany przez szwajcarską Polonię, ujawniając się we wzmożeniu wysiłków propagowania idei wolnej Polski w Europie. Symbolizm tych tradycji uwidacznia się dzisiaj w obszarze wrażliwego wspierania przez Szwajcarię polskich inicjatyw związanych z demokracją i działaniami ukierunkowanymi na aktywizowanie społeczeństwa obywatelskiego w krajach Europy Wschodniej.

Po 1989 r., wbrew potocznym przewidywaniom, więzi polsko-szwajcarskie nie uległy znaczącemu zacieśnieniu, chociaż stopniowo pogłębiały się. Lata 90. ubiegłego wieku odzwierciedlały w pewnym sensie proces postępującej restytucji dwustronnych relacji międzypaństwowych, wyraźnie popsutych w poprzedniej dekadzie. Strukturę i kierunki powiązań w tym okresie można ostrożnie porównać do tych z epoki Gierka, chociaż, rzecz jasna, zmieniły się konteksty i reguły ich organizacji. Oba państwa stanęły w tym czasie przed koniecznością zdefiniowania swego miejsca w nowej Europie, podążając odmiennymi ścieżkami. Jednak pomimo pozostawania Szwajcarii na zewnątrz integracji europejskiej, po przystąpieniu Polski do UE można było zaobserwować proces dynamicznego zacieśniania polsko-helweckiej współpracy i postępującą heterogenizację kierunków tej kooperacji. Był to w dużej mierze skutek wdrożenia dwustronnego wariantu relacji szwajcarsko-unijnych, który w przypadku stosunków z Polską ujawnił spory zakres skuteczności. Punktem zwrotnym niewątpliwie okazał się szwajcarski program pomocy wspierający europejską politykę spójności i przyznający Polsce status największego beneficjenta spośród innych nowych członków UE. Fundusz ten, oprócz konkretnych korzyści i mobilizacji w zakresie wyrównywania społecznych i gospodarczych różnic, wygenerował jednocześnie szereg okazji do dalszego pogłębiania polsko-szwajcarskich kontaktów, promując nawiązywanie obustronnej współpracy w wielu nowych obszarach. Zasadniczo wymagały tego również dynamicznie zmieniające się realia pierwszych dekad XXI w., uświadamiające potrzebę reformowania oraz przystosowywania wielu dziedzin do nowych rozwiązań w zakresie radzenia sobie z konsekwencjami zmian. Ważność miejsca obu krajów we wzajemnej polityce zagranicznej wyraźnie wzrosła, zarówno na płaszczyźnie ekonomicznej, jak i politycznej, włączając także międzynarodową przestrzeń relacji multilateralnych. Znacznemu pogłębieniu uległa wymiana gospodarcza determinowana także przez korzystną percepcję polskiej i szwajcarskiej gospodarki szczególnie w warunkach kryzysu

gospodarczego. Z drugiej strony, pomimo szwajcarskich zastrzeżeń do udziału wojsk polskich w wojnach na Bliskim Wschodzie, oba kraje zaczęły wyraźniej postrzegać siebie jako partnerów dialogu w zakresie polityki bezpieczeństwa, którą Szwajcarzy zdecydowali się – w obrębie różnych platform międzynarodowych – wspierać poprzez mediacje oraz działania na rzecz pokoju i demokracji na świecie.

Jakkolwiek być może trudno o ocenę, iż małe państwo helweckie jest dzisiaj dla Polski jednym z najważniejszych partnerów w Europie i na świecie, to jednak – przynajmniej w perspektywie ostatniej dekady – pozostaje ono trudnym do pominięcia uczestnikiem europejskiej i światowej gry. Fundamentalnym atutem, który ze szwajcarskiego gracza czyni raczej życzliwego kontrahenta, aniżeli niechętnego konkurenta Polski, jest właściwie, oprócz znaczenia elementów tradycyjnego podejścia Konfederacji do neutralności, cała historia dotychczasowych życzliwych kontaktów pomiędzy obydwoma państwami, pozbawiona większych kontrowersji w postaci sporów terytorialnych, historii krzywd narodowych, resentymentów i wzajemnych roszczeń. W ten sposób tworzy się miejsce, które może zostać dzisiaj łatwo wypełnione przez rzeczywiste poczucie wspólnoty i łatwość, z jaką oba kraje potrafią dostrzec wspólne perspektywy w przyszłości, nawet w kontekście obserwowanych tendencji Szwajcarii do dystansowania się wobec integracji europejskiej.

Bibliografia

- Birchmeier Ch., Burdelski M., Jendraszczak E., *50-lecie Komisji Nadzorczej Państw Neutralnych w Korei*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2003.
- Die Schweiz im Internationalen Währungsfond (IWF)*, Eidgenössisches Finanzdepartement, Januar 2014.
- Florkowska-Frančić H., *Stosunki Szwajcarii z jednoczącą się Europą z perspektywy historyka*, [w:] *Fenomen Szwajcarii wobec Unii Europejskiej. Przyczyny i skutki szczególnej pozycji Konfederacji Helweckiej w Europie*, red. B. Wiśniewska-Paź, Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa 2009.
- Przyczyny i skutki szczególnej pozycji Konfederacji Helweckiej w Europie*, Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa 2009.
- Ganser D., Kreis G., *Swiss Neutrality: Incompatible with UE Membership?*, [w:] *Switzerland and the European Union*, ed. C. Church, New York 2007.
- Morris K., White J. T., *Neutrality and the European Union: The case of Switzerland*, [w:] „Journal Law and Conflict Resolution” 2011, vol. 3(7).
- Möckli D., Misteli V., *Swiss Military Operations Abroad*, CSS Analysis, Center for Security Studies, No. 67, Zürich 2010.
- Partnerstwo na rzecz bezpieczeństwa*, NATO Public Diplomacy, Brussels 2005.
- Petitpierre M., *Seize ans de neutralité active: Aspects de la politique étrangère de la Suisse, 1945 – 1961*, Secrétariat de l'Université de Neuchâtel, Neuchâtel 1980.

Osmańczyk E. J., *Encyklopedia ONZ i stosunków międzynarodowych*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1982.

Porębski C., *O Europie i Europejczykach*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2005.

Schwok R., *Switzerland – European Union. An Impossible Membership?*, P.I.E. Peter Lang S.a., Brussels 2009.

Umowa pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Europejską Agencją Kosmiczną w sprawie przystąpienia Polski do Konwencji o utworzeniu Europejskiej Agencji Kosmicznej (DzU 2013, poz. 61).

Netografia

<http://www.aseminfoboard.org/switzerland> (dostęp: 11.10.2016).

SchweizerArmee, <http://www.vtg.admin.ch/internet/vtg/en/home/themen/einsaetze/peace/archiwe/afganistan.html> (dostęp: 13.05.2015).

http://www.wiedenonz.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/szwajcaria_objela_przewodnictwo_w_obwe (dostęp: 13.06.2015).

http://www.wiedenonz.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/zaangazowanie_obwe-w_sytuacje_na_ukrainie (dostęp: 4.07.2015).

http://www.msz.gov.pl/pl/p/msz.pl/aktualnosci/wiadomosci/aktualnosc_35806 (dostęp: 14.07.2015).

Porozumienie w sprawie współpracy w ramach instytucji Bretton Woods, Komunikat Narodowego Banku Polskiego z 24 kwietnia 2012 roku, <http://www.nbp.pl/home.aspx> (dostęp: 14.07.2015).

Summary

Polish and Swiss activity in the international realm

Regardless of the role attributed to the centuries-old tradition of Switzerland's attitude towards political and economic bilateral relations with individual countries and maintaining this pattern in international politics, the participation of Poland and Switzerland in international organizations continues to play a significant role in the relation between these two countries. Faced with the ever-increasing complexity of the global situation, which not only prevents isolationist policies, but also significantly reduces the effects of bilateral policy, the growing role of this plane is becoming increasingly apparent in numerous contexts of Polish-Swiss relations.

keywords: international cooperation, international organizations, Poland, Switzerland
słowa kluczowe: organizacje międzynarodowe, Polska, Szwajcaria, współpraca międzynarodowa